ואלו ואלו אין מטמאין. לגמ׳ גזור דהו דבגן טומאה: **ואלו ואלו תחלה.** שאפילו שני מטמא משקין להיות תחלה לכתמן (לעיל דף לד.) כל הפוסל את התרומה להיינו שני מטמא משקין ועושה חומן תחלה מן הטבול יום: **תחלה.** לרשון לטומא שני והשני שלישי: **חוץ ממשקה שהוא אב הטומאה.** כגון שלשה מעיינות הזב המטויין בטמ׳ גדה בפרק בס הגדה (דף לד:) שהן אב הטומאה לטומא מדס וכליס זוכו ורוקו ומימי רגליו ושכבת זרעו של כל מדס דילפינן מרוק דכתיב (ויקרא טו)[א] וכי ירוק הזב מה רוק שהוא מטמא ומטמף יחד ואחר כך יוצא לף כל שהוא מטמא ויוצא ומשקין לאחרים יוצאין ממנו שאינם אב הטומאה לפי שאינם מטמאין אב הטומאה אלא לאו קלין שרץ וזב וחמורין מת.[א] לא קלין שרץ וחמורין זב. שאינו מטמא אלא ראשון בלבד: **שרץ.** כגון מימי רגליו של שרץ המצויים בשלפוחית שלו: **חמורין מת.** מת חמור הוא שהוא מגי מגע הטומאה: **לא קלין שרץ וחמורין זב.** שאינו מטמא מן התורה כדכתיב (במדבר ו)[ב] על נפש מת: **מאי שנא זב דגזור רבנן.** מיהא טומאה מתאלה במשקין שאינן אב הטומאה[ג] מעיינות ומגי שנת מת דלא גזור: **זב.** לפי שהוא מי לא בדילי מינייהו מיניה ועוד שאינו יכול לכל: **אמר רבי יהודה בר׳.** לקמיה מפרש טעמיה: **אגפיים.** כותלי בית השמיטה ולשון מגפייהם כמו מגפי[ד] המים גדותיה: **אבל כשה דם הנפש בר׳.** ושלא מחלוקות הן דבגן סבר׳ כוליה בעי כסוי ולרבי יהודה לפילו לס הנפש לא בעי כסוי אלא מקלתני דלס הנפש לא בעי כסוי מוך ומותר המי נמי בכלל אין לריך הוא ותורם[ה] מול הלק עליו ומותר ולגיעגת בתרא דקרי מול הגם ואסור כל שלריך לכותבו הוא המי נמי בכלל לריך לכותבו הוא ומול הגם שמו ואסור: **דמיפריך איפרוכי.** ניל: **נעורת.** מרישט״י שמנערין מן הפשתן:

חרסית. פי׳ בקונטרס במרובה (ב״ק דף פט.) לבנה כמשה וע״ל דאין לומר כן דהכא משיב מרוייהו וכלן פי׳ בקונטרס חרסית שחיקת חרסית וגם על זה קשה דבריית׳ בגמרא משיב מרוייהו: **כל דבר המגדל צמחים בר׳.** ולאו לאפוקי אחת מלא לעשות כלל לדבר ואם תאמר והא חרסית אין מגדל צמחים כדמשמע במרובה (שם) לאמר שיעמא כי חרסית דליכא הגאה אינה ואומר ר״ת דלעולם מגדל וליכא הגאה אינה דקאמר היינו שאינו מוליאה כדי נפילה ואין רואה מן המדרש[ט] דקאמר שם חרסית היא פירותיה רזין דהא קאמר נמי ואם לוקמא היא פירותיה שמניס ולוקמא לאו בר זרעים היא דקאמרינן בגלו עוברין (פסחים דף מז:) אלא כעין חרסית וכעין לוקמא קאמר:

שחיקת

ואלו ואלו אין מטמאין ושאר כל הטמאין בין קלין בין חמורין משקין היוצאין מהן כמשקה הנוגע בהן ואלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה מאי קלין ומאי חמורין מאי לאו קלין שרץ וזב וחמורין מת.[א] לא קלין שרץ וחמורין זב מאי שנא זב דגזרו ביה רבנן ומאי שנא מת דלא גזרו ביה רבנן זב דלא בדילי אינשי מיניה גזרו ביה רבנן מת דבדילי אינשי מיניה לא גזרו ביה רבנן: דם הניתז ושעל הסכין [וכו׳]: תנו רבנן וכסהו מלמד שדם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא אבל יש שם דם שלא הוא פטור מלכסות תניא אידך וכסהו מלמד שכל דמו חייב לכסות מכאן אמרו דם הניתז ושעל אגפיים חייב לכסות אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים שלא כסה דם הנפש אבל כסה דם הנפש פטור מלכסות במאי קא מיפלגי רבנן סברי דמו כל דמו ר׳ יהודה סבר דמו ואפילו מקצת דמו ורשב״ג סבר דמו המיוחד: **מתני׳** במה מכסין ובמה אין מכסין[ב] מכסין בזבל הדק ובחול הדק בסיד ובחרסית ובלבנה ובמגופה שכתשן אבל אין מכסין לא בזבל הגס ולא בחול הגס ולא בלבנה ובמגופה שלא כתשן ולא יכפה עליו את הכלי כלל אמר רשב״ג[ג] דבר שמגדל בו צמחים מכסין בו ושאינו מגדל צמחים אין מכסין בו: **גמ׳** היכי דמי חול הדק אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל שאין היוצר צריך לכתשו ואיכא דמתני לה אסיפא